

BADANIA NAWARSTWIEN MALARSKICH ORAZ PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

elewacji kościoła p.w. św. Antoniego z Padwy
w Napierkach



Zlecający: Parafia kościoła p.w. św. Antoniego z Padwy w Napierkach

Wykonawca: Mirosław Cholewka

mgr Mirosław Cholewka
BYŁY GŁÓWNY KONSERWATOR ZASZYKÓW
NR DYPL. 2163/UMK



Olsztyn- styczeń 2024

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

temat: architektura sakralna

rodzaj: kościół katolicki, elewacje

adres: Napierki, /Napierken, 1938-1945 Wetzhausen/

datowanie: 1934

materiał i technika: ściany wymurowane z cegły ceramicznej pełnej, cokół z kamieni łupanych, elewacje tynkowane

właściciel: Parafia kościoła p.w. św. Antoniego z Padwy w Napierkach

2. DANE DOTYCZĄCE OPRACOWANIA

zamawiający: Parafia p.w. św. Antoniego z Padwy w Napierkach

wykonawca prac: mgr Mirosław Cholewka

czas trwania: styczeń 2024

3. RYS HISTORYCZNY

Napierki (niem. Napierken , 1938-1945 Wetzhausen)

Według "Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich" (Tom VI, str.898) z 1877r. Napierki pierwotnie nazywane były Dąbrówką a także: Dombroffky, Domerofski, Dowbrowken. Pierwsze zapisy o wsi pojawiają się już w 1371r, kiedy to Winryk V. nadaje Kniprode Pieciowi (bądź Petze, Peter) i Maciejowi "22 włók roli i 0,5 włóki łąk w Dąbrówce, w ziemi saskiej, na prawie chełmińskim, z obowiązkiem jednej służby w lekkiej zbroi". Ale dopiero 27 lutego 1484 r dokument założycielski wsi podpisał wielki mistrz Martin Truchsess von Wetzhausen. Napierki wówczas mają 40 włók. W 1499 r. we wsi, przy trakcie wiodącym z Mławy do Warszawy, jest karczma należąca do Marcina Duszota. W 1542 r. Napierki zamieszkują jedynie Polacy. W 1874r. Napierken włączono do nowo powstałego powiatu Białuty w powiecie Nidzickim /Neidenburg/. W 1877 r. mieszkańców jest 459 osób (głównie Mazurzy trudniący się rolnictwem), z czego 41,2% stanowią katolicy. W tym czasie Napierki leżą na pruskich Mazurach tuż przy granicy z Królestwem Polskim. Od 1920 do 1945 należał do powiatu Krokowo. W 1938r. ze względów polityczno-ideologicznych, aby uniknąć obco brzmiących nazw miejscowości, 3 czerwca zmieniono nazwę Napierken na „Wetzhausen– oficjalnie potwierdzono 16 lipca, prawdopodobnie na pamiątkę Wielkiego Mistrza Zakonu Martina Truchsess von Wetzhausen. Liczba mieszkańców w 1933 r. wynosiła 379.

Kościół przy parafii św. Antoniego w Napierkach wybudowany został w 1934 roku dzięki staraniom proboszcza nidzickiego ks. Franciszka Klinki. Świątynię poświęcono jeszcze w tym samym roku, a konsekracji dokonał biskup Maksymilian Kaller.



Widok kościoła prawdopodobnie z końca lat 30-tych.

BIBLIOGRAFIA:

- 1 www.neidenburg.de
- 2 Kościoły i kaplice Archidiecezji Warmińskiej. T. II, s.112
- 3 www.archwarmia.pl
- 4 www.pl.wikipedia.org

4.0. OPIS, ANALIZA TREŚCI, FORMY I FUNKCJI

Kościół wybudowano na planie wydłużonego prostokąta nieorientowany, z przylegającą od południa wieżą, i niższą bryłą prezbiterium od północy. Jednonawowy, kryty dachem dwuspadowym, dach wieży i prezbiterium również dwuspadowy. Elewacje tynkowane. Cokół kamienny, niewysoki z bloków granitowych obrobionych, w narożach wieży nieco podniesiony powyżej poziomu elewacji, /prawdopodobnie w całości oblicówka/. Okna prostokątne dość smukłe. Kościołowi można przypisywać formę późno modernistyczną.

5.0. METODYKA BADAŃ

Badania *in situ* przeprowadzono 16 stycznia 2024 roku. Dokonano oględzin obiektu, wykonano dokumentację fotograficzną, wykonano odkrywki w miejscach reprezentatywnych. Na fotografiach udokumentowano miejsca odkrywek oraz pokazano zbliżenia.


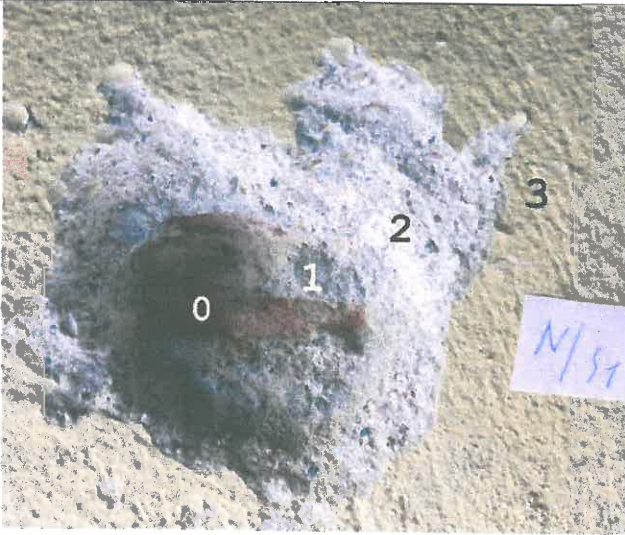
Rezultaty ilustrują opracowane komputerowo fotografie makro warstw *in situ*. Stratygrafie interpretowano zamieszczając opis oraz wyniki w tabelkach.

Odkrywki wykonano w miejscach największego prawdopodobieństwa zachowania oryginalnych warstw, np. ościeża i zacienione miejsca osłonięte przed bezpośrednim działaniem złych warunków atmosferycznych.



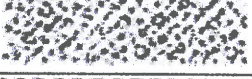

6.0 WYNIKI BADAŃ




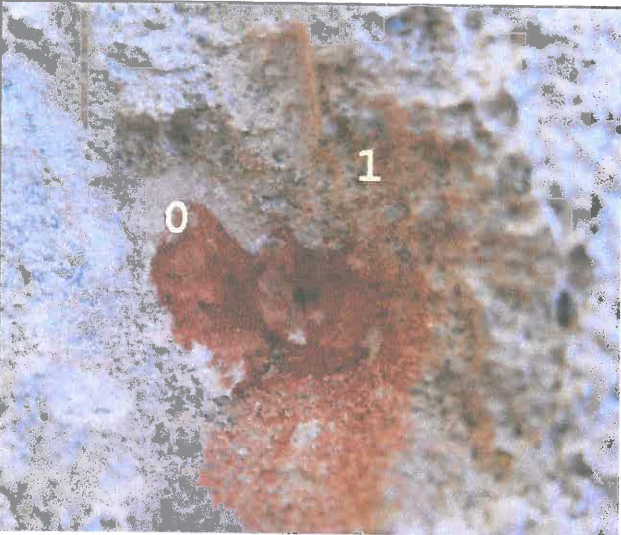
Widok elewacji z zaznaczeniem lokalizacji odkrywek



Odkrywka n/s1- tynk pod okapem na wieży	Zbliżenie
	
Przekrój odkrywki	
<p>0- cegła 1- cementowa obrzutka 2- tynk współczesny/ lata 90-te/ 3- współczesna farba</p>	


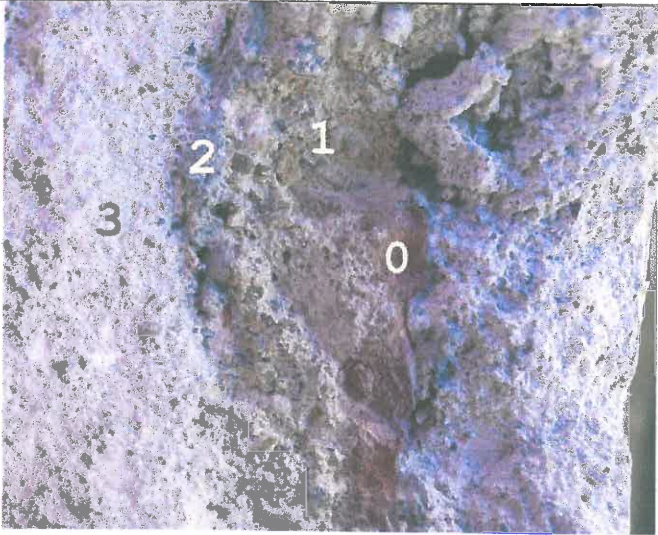
Tab. 1. Stratygrafia warstw, próbka n/s1- tynk pod okapem dachu wieży

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
0	I		cegła	czerwony
1	II		obrzutka	szary
2	II		tynk wtórny	szary
3	II		warstwa malarska wtórna	żółty

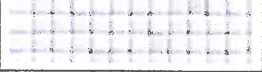


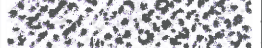
Na cegle wyłącznie wtórny tynk cementowy

Odkrywka n/s2- tynk w ościeżu okna	Zbliżenie
	
<p>0- cegła 1- tynk współczesny/ lata 90-te/ Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	


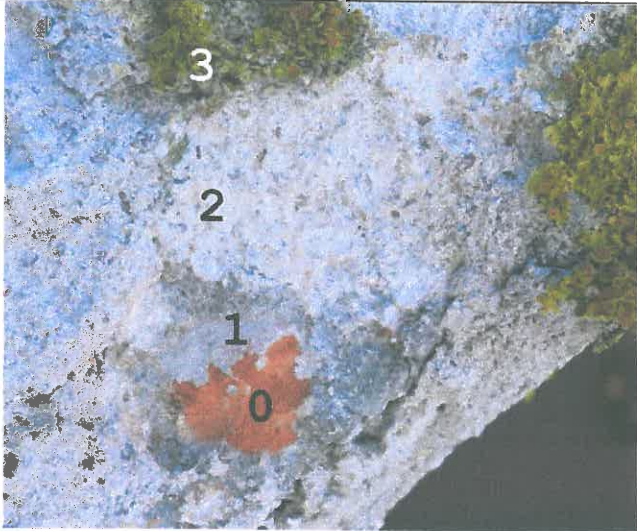
Odkrywka n/s3- tynk – ościeże okna	Zbliżenie
	
<p>0- cegła 1- tynk współczesny/ lata 90-te/ 2- współczesna farba Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	



Odkrywka n/s4- tynk w narożniku okna	Zbliżenie
	
Przekrój odkrywki	
<p>0- cegła 1- tynk wapienno-piaskowy 2- cementowa obrzutka 3- tynk współczesny/ lata 90-te/</p>	

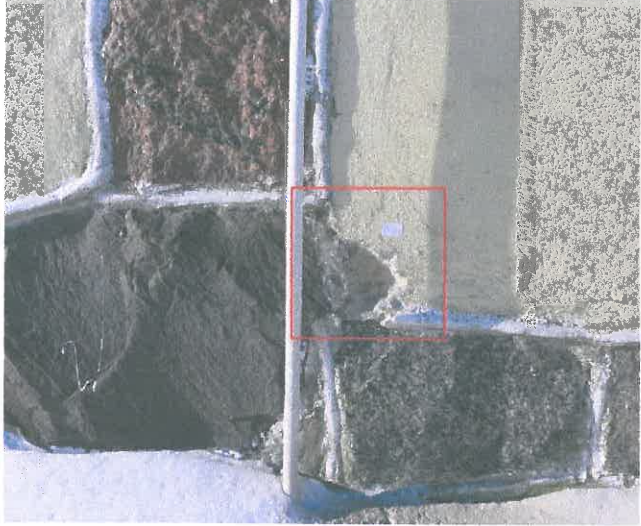

Tab. 2. Stratygrafia warstw, próbka n/s4- tynk w narożniku okna

Nr warstwy	faza chronologiczna	oznaczenie graficzne warstwy	charakterystyka warstwy	kolor
0	I		cegła	czerwony
1	II		tynk pierwotny	ugrowy
2	III		obrzutka	szary
3	III		tynk wtórny	szary

Na cegle zachowały się śladowe ilości tynku historycznego, na nim znajduje się wtórny tynk cementowy

Odkrywka n/s5- tynk – narożnik okna	Zbliżenie
	
<p>Opis odkrywki</p>	
<p>0- cegła 1- cementowa obrzutka 2- tynk współczesny/ lata 90-te/ 3- nawarstwienia glonów Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	


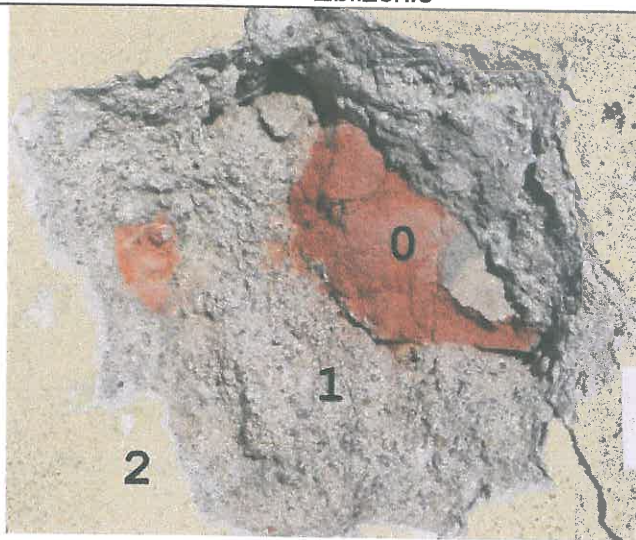
Odkrywka n/s6- tynk – tynk pod okapem- nawa główna	Zbliżenie
	
<p>Opis odkrywki</p>	
<p>0- cegła 1- cementowa obrzutka 2- tynk współczesny/ lata 90-te/ 3- farba współczesna Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	

Odkrywka n/s14- tynk w partii nad cokolem	Zbliżenie
	
Opis odkrywki	
<p>0- cegła 1- tynk wapienno-piaskowy 2- tynk współczesny/ lata 90-te/ 3- współczesna farba</p> <p>Zachowały się resztki tynku wapienno-piaskowego</p>	




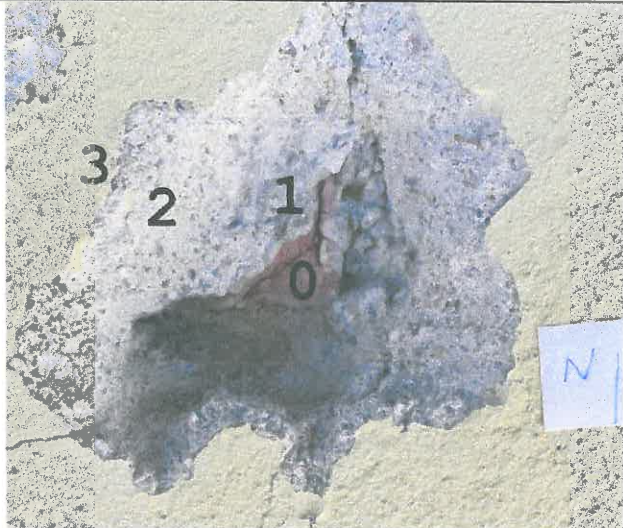
Elewacja południowa – lokalizacja odkrywek

Odkrywka n/s7- tynk –narożnik i ościeże okna	Zbliżenie
<p>Opis odkrywki</p>	
<p>0- cegła 1- tynk wapienno-piaskowy 2- cementowa obrzutka 3- tynk współczesny/ lata 90-te/ 4- współczesna farba</p> <p style="text-align: center;">Zachowały się śladowe ilości pierwotnego tynku na cegle</p>	

Odkrywka n/s8- tynk – okolice dachu	Zbliżenie
	
Opis odkrywki	
<p>0- cegła 1- tynk współczesny/ lata 90-te/ 2- współczesna farba</p> <p>Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	



Elewacja zachodnia- lokalizacja odkrywek

Odkrywka n/s9- tynk nad oknem	Zbliżenie
	
<p>Opis odkrywki</p>	
<p>0- cegła 1- cementowa obrzutka 2- tynk współczesny/ lata 90-te/ 3- farba współczesna Na cegle wtórny tynk cementowo-wapienny</p>	